

ФІЛОСОФІЯ ТА ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ: ДО ПИТАННЯ РОЗГЛЯДУ МАЙБУТНЬОГО.

Н.Б.Годзь, кандидат філософських наук, доцент.

Означеною статтею авторка продовжує розглядати поняття „Футурологія” у контексті сучасної екологічної ситуації. Аналізуючи сучасні праці, які присвячено означеній тематиці авторка з позицій філософії екології виводить новий зміст можливостей сучасної екології та футурології

***Ключові слова:** Екологічне середовище, екологічна проблема, екофутурологія, майбутнє.*

Актуальність проблеми Людство розпочало історію як власного існування, так й історію змін у довкіллі й у собі. Змін, які на противагу природнім, відбувалися за бажанням, або незалежно від нього, але тільки саме через суспільну діяльність. Ми не притримуємось прийнятної тенденції гудити лінію розвитку прогресу та технологій, бо саме таким чином йшло наше суспільне пізнання оточуючого, але нами у повній мірі сприймається суспільна вина людства перед Живим. Але слід дотримуватися максимально приближеної оцінки історії розвитку людства. та його певних світоглядних та технічних, теоретичних можливостей на кожному певному історичному етапі.

Саме тому важливим предметом для дослідження екологічної тематики та предмету екологія ми вибираємо такий напрям, як футурологічні дослідження. Термін хоча і існує вже давно, сприймався й сприймається досить неоднозначно, нечітко, заангажовано й у деяких випадках можемо споглядати навіть й зверхнє ставлення до нього. Безпосередньо нам допомогти може у дослідженні філософія науки. Філософія науки виконує важливі функції, однією з яких є критична. Філософія науки намагається дослідити критерій науковості знання. У прагматичній функції філософський світогляд подає певне розуміння світу. Саме за допомогою критичного

аналізу філософія, а саме філософія науки дає змогу дослідити причини, зародки, основи існуючого знання та головні концепції, гіпотези. Але у власному методі філософія не тільки аналізує та досліджує, але й має можливість передбачити деякою мірою певні наслідки змін та дій, які відбуваються як у матеріальній сфері, так й духовній. Наша свідомість розгортається у часі і саме за допомогою його ми маємо змогу мислити адекватно й відповідно до реальності. Магічна й водночас безжальна влада минулого, теперішнього й майбутнього створює можливість динаміки, руху. Саме за допомогою такої властивості часу відтворюється філософська рефлексія. Актуальність проблеми нашого дослідження полягає у тому, що філософія науки досліджує у першу чергу природу наукового знання, його структуру та функції. Екологічна проблематика відображає певним чином трансформації, яке зазнає суспільство та довкілля. Але це реагування не завжди постає завчасно. На нього тиснуть певні обставини, що провокують упередженість у ставленні до реальних змін економічного, промислового, природного характеру.

Аналіз досліджень і публікацій У дослідженні ми спираємось на праці Є.Тоффлера, Ф.Фукуями, Б.Б.Дондокової, О.Л. Никифорова та ін. Також ми мусимо розглянути певні гносеологічні уявлення стосовно філософії екології, та футурології (у онтологічному та гносеологічних аспектах). Як ми вже зазначали, концепції стосовно розуміння мети та можливостей як екології так й футурології як наук мають як певні недоліки так й позитивні тенденції. Завжди панують декілька домінантних та менш відомих гіпотез у науковому суспільстві.

Метою статті ми намагаємось продовжити не тільки розгляд історико-гносеологічного розвитку футурологічних уявлень, але й закладення початкового аналізу першочергових філософських, наукових та соціальних рівнів дослідження екології та саме футурологічних уявлень у цій дисципліні. Визначне місце у аналізі футурологічних уявлень слід відводити й питанню екологізації науки, виховання та освіти. Бо саме майбутнє

готується за допомогою педагогіки й унікальність цієї дисципліни полягає у тому, що вона вбирає у себе й минуле, й досвід сьогодення й мрії й уявлення про майбутнє. Саме за допомогою педагогічних методів вдається поєднати епохи та покоління у практичному ракурсі. Філософія та філософія науки у цьому плані постають головними конструктивними теоретично - методологічними чинниками.

Слід попередити, що однозначної оцінки в розумінні предмету футурологічних досліджень немає. Під футурологією мають на увазі як концепцію „філософії майбутнього” О.Флетхейма, так і науку про майбутнє, наукову фантастику, тобто таким чином переводячи її у царину літератури, або навіть художньої літератури. Автор статті у власній життєвій практиці мав нагоду відстоювати позицію відмінності футурології від прогнозування та прогностики. Бо на наш погляд, прогностика, прогнозування та соціальне прогнозування, перспективи розвитку та їх аналіз, математичне моделювання майбутнього є практичним означенням загалом футурологічного методу. При цьому прогнозування, передбачення, планування, проектування, моделювання є меншими таксономічними групами, які обслуговують окремі наукові дисципліни та не виконують тієї теоретичної функції, яку має забезпечити футурологія, коли її статус розглядається на метадисциплінарному рівні. Таким чином ми знов підходимо до питання розуміння футурології як окремої науки. Ми наполягаємо на принциповому розведенні футурології та прогностики, футурології та планування, футурології та моделювання. Футурологія швидше відноситься до означеного як ціле до власних частин. Екологія у сучасному розумінні також виходить на рівень міждисциплінарної дії та метанаукового рівня, бо головним принципом постає стан загострення проблем виживання та співіснування живого. Таким чином, деякі розділи екології, в тому числі й екологічне виховання, мають багато дотичних сфер з футурологічними дослідженнями. Таким чином у прогнозуванні, яким користуються футурологи (та й прихильники інших стратегій, наприклад, глобалісти)

використовують й описові, й пояснювальні методи, але так би мовити, у часовому направленні у майбутнє (як близьке, так й просторово віддалене) [Див. 14, с.925]. Пояснення частіше побудоване за такими ознаками, що відповідає на питання „чому?” Передбачення за логічною структурою співпадає з поясненням, відмінність полягає у тому, що при поясненні ми шукаємо посилки, з яких повинні витікати істинні висловлювання про відомий факт, а при передбаченні посилки у нас вже є, але ще невідомо, чи є істинним отриманий висновок про ще невідомий факт. Також необхідно використовувати наукові та позанаукові факти, процеси інтерналізму та екстерналізму . [Див. там же, с. 925 - 926].

Ми вважаємо, що уявлення про майбутнє та його вигляд як теорія мають не таку вже й велику історію існування. Ще з часів стародавньої Греції, ще до виникнення мілетської та елейської філософських шкіл існувала течія орфізму, яка уявлення про наступний час сформулювала за допомогою ідеї про майбутнє загробне життя. На наш погляд, це було повторення ідеї безкінечності, але Сталої Безкінечності. Ми добре знаємо, що у свідомості античних вчених навіть безкінечний Всесвіт моделювався й уявлявся не таким, яким ми його сприймаємо зараз. Отже, питання майбутнього для уяви вчених античності сприймалось та будувалось лише як пророцтво на певний, визначений проміжок часу. Футурологія та фіналізм історичний як поняття певною мірою мають окремі дотичні точки. Фіналізм історичний О.П. Абрамов визначає як історичний процес та як рух од початкового до кінцевого, яке є реалізацією кінцевого призначення людини на землі та сенсу історії (він також посилається на Бердяєва, який у свій час також аналізував це питання). Таким чином за цим автором прогрес, кінець історії та формаційний розвиток мають своїм першоджерелом іудео-християнську есхатологію Критика фіналізма історичного приводить до підміни класичної тріади - минуле-сучасне-майбутнє до дихотомії традиційність модерн, яку запропонував Ф.Фукуяма. Як футурологія, так і історичний фіналізм на наш погляд піднімають проблему сенсу історії.

Відмова від фіналізму історичного на думку О.П. Абрамова приводить й до відмови від сенсу історії. Чи має людина ще якісь важелі боротьби з історичною аномією, яка приведе до втрати довгострокових історичних цілей та мотивів - це болюче питання сучасної філософії історії. Концепції історичного круговороту намагаються розв'язати прихильники сучасної циклічної теорії, наприклад, А. Шлезінгем [Див.14, с. 933-934]. Окрім того наголошуємо, що розуміння та трансформація терміну футурологія має певні історичні та соціально-практичні причини. За ідеєю означення розуміння майбутнього у різних колах художнього, філософського, соціологічного рівнів суспільства формувались як різні концепції та школи у розумінні та описі стратегій майбутнього, так й відбувалась трансформація відповідно до потреб самого терміну. Наприклад, ми вважаємо, що не слід проходити повз аналіз такої течії як футуризм.

Футуризм як ідейно-художня течія існував у межах модернізму в період з 1910 по 1930 роки в Італії, Франції й деякою мірою і в Росії. Сама назва походила від латинського „future” - майбутнє. Засновником вважають Марінетті, класичні представники У.Боччоні, Дж.Северіні. Естетична концепція футуризму спиралася на ідею Марінетті про формування нової цивілізації зрощення людини з технікою, але це не одна з ідей цієї течії, але інші ближче до літератури та психологізму. [Див.9, с. 909-910]. Нагадаємо знов, що однією з важливих функцій філософії є прогностична функція. Екологічна проблема філософією розглядатися може на різних рівнях - політичних, загальнонаукових, спеціальних. Таким чином ми маємо можливість розуміти значення поєднання екологічних досліджень у межах футурологічної площини.

Досліджуючи питання екологічного аспекту етики Г.М.Пономарева наводить приклад роботи А.Швейцера „Виникнення вчення про благоговіння перед життям й його значення для нашої культури” у якій сконцентровано його етичну позицію - „Істинною свідомості людини є усвідомлення факту: „Я життя, яке хоче жити. посеред життя яке хоче жити” [Див.8,

с.117].Л.І. Василенко у праці „на шляху до майбутнього: пошуки альтернативи” пише: „У самій екологічній свідомості досить помітно проявляються антигуманістичні тенденції, коли у біосфері вбачають верховну та безумовну цінність, а людину вважають істотою, по визначенню непевним - потенційним або реальним порушником екологічних законів”[1, с.129-130]

Досліджуючи футурологію, досить часто посилаються на таке поняття, як „шок майбутнього”, яке уперше запропонував у власних працях Е. Тоффлер. Він зазначає, що сам термін „шок майбутнього” він уперше ввів у статті в 1965 році для опису знищуючого стресу та дезорієнтації, які викликають у індивідів занадто швидкі зміни, які відбуваються за короткий проміжок часу. Сам Е. Тоффлер на протязі перших років роботи з ним усвідомив, що шок майбутнього, на жаль, не потенційно далека небезпека, а реальна хвороба, на яку страждає все більша кількість людей. При цьому доречним слугує його посилення на ідеї Уільяма Огберна про теорію культурного відставання, за якою пояснюється виникнення соціального стресу через нерівну швидкість змін, які відбуваються одночасно у різних сферах суспільства. Таким чином концепція шоку майбутнього та теорія адаптації, яка з неї виводиться - ясно передбачає що мусить існувати рівновага не тільки між швидкістю перемін, виникаючих у різних секторах, а й поміж швидкістю зміни оточуючого й обмеженою швидкістю людської реакції, бо причина шоку майбутнього - зростаючий розрив поміж ними [Див. 12, с.16-17], та кінець сталості [Див. там же, с.21].Повертаючись до праць Е.Тоффлера, наголосимо, що він активно використовував також таке поняття як „анклави майбутнього”. Саме у праці „Шок майбутнього” він підіймає питання створення моделей суспільства, у яких для людей створюється як модель життя у повільному темпі минулого, так мусить створюватися модель життя у прискореному темпі майбутнього (у якій для індивідів створені можливості раніше відчувати аспекти їх майбутнього).

Таким чином, за Е.Тоффлером обґрунтовується практична потреба в існування „Анклавів майбутнього” [Див. 12, с.425].

Штучна природа та докiлля все одне буде створюватися технолюдиною у відчайдушному намаганні залишитися „природною”. Проблема полягає у тому, що подібна стратегія лише замулює очі й все більше підводить до екологічної прірви. Саме тому й питання розробки стратегій освіти й виховання намагається на свій, оригінальний розсуд розробити й Е.Тоффлер. В цій же праці у нього окремі глави присвячені й питанням освіти в майбутньому. Ми не погоджуємося в цілому з методами та висновками, які виводить Е.Тоффлер, бо не можна одночасно згортати усі освітні стратегії, не можна не готувати людей до розуміння й „застарілих” на його погляд технологій. Як можна шукати стратегії у майбутньому, яке існує лише у моделях й не може пройти ідею верифікації? З точки зору філософії науки це методологічна похибка. Консервативне має місце на аналіз й розуміння. Але він прав у тому, що наші школи звернуті у минуле й досі зорієнтовані не на нове суспільство, яке народжується, а на стару систему (виробництво людини індустріальної у теперішню добу, яка вже є постіндустріальною) [Див. 12, с.431]. Цілком можна погодитись з висновками Е.Тоффлера про існування у кожного суспільства певних специфічних установок по відношенню до минулого, сучасного й майбутнього. Це явище можливе описати за допомогою культурних стереотипів, які автор цієї статті розглядав у власному дисертаційному дослідженні.[Див. 5].

Саме ця властивість до відмінності у сприйнятті часу, за Е.Тоффлером приводить до відмінностей у розумінні минулого, теперішнього та майбутнього різними категоріями. Це явище він означає як суб’єктивну парадигму часу. Суб’єктивна парадигма часу сформувалась, за Е.Тоффлером як певна реакція на швидкість відбуваючихся змін й є одним з найменш усвідомлюваних й помітних, але незважаючи на це найбільш міцним та вирішальним фактором соціальної поведінки молоді. [Див. 12, с.433]. Ми не

раз вже зверталися у власних дослідженнях до досить інтересної ідеї, яку вивів та сформулював В.П.Візгін. У статті „Проект людини та суспільства” цим автором робиться висновок про причини проблем, з якими дотичне сучасне суспільство. Першоджерелом них може існувати стара, але неусвідомлювана ідея, яка набула чинності поряд з виникненням та розвитком доби Просвітництва й особливо розквітла у наш час. Процес пізнання, процес навчання та пошуку відповідей на наукові питання - дуже складний, довгий, індивідуальний та неоднозначний. Формувати людину освічену досить важко, але „з кожною соціальною революцією виникає перебудова системи освіти. Але соціальні зміни, хоча б й частково, рухаються по колу” [2, с.20]. Як стверджує В.П. Візгін саме техноринкова цивілізація вивела на передній план ідеал „Культу легкості у всьому” і таким чином „ культура формується освітою не стільки як *cultura culturata*, (готові культурні продукти), скільки як *cultura culturans*, тобто освіта формує творче культурне начало”[там же, с.20].

У суспільній монографії Ю.М.Пахомова, С.Б.Кримського та Ю.В.Павленко ми знаходимо дуже цікавий факт, згідно до якого, саме з XII сторіччя після написання Іоахимом Флорським трактату по майбутнє царство Духа Святого як майбутньої ери свободи у західній суспільній свідомості починає формуватися та закріплюватися ідея прогресу, який у Нову Добу безпосередньо почав пов’язуватися у кінцевому рахунку з владарюванням людиною над світом [Див. 7, с.5]. Саме друга світова війна на думку цих авторів закріпила таке поняття як „Кліюцид”, тобто крах, смерть та кінцевість історії. Людство дійшло до такої межі, в якій смерть як індивідуальне завершення життя втратило сенс [Див. там же]. Наголошується на колосальній інфляції слів, коли жодне слово не залишилося не скаліченим демагогією, не дарма автори означеної монографії наводять слова Е.Хемінгуей, який пропонував з приводу цього перейти на мову цифр.[Див. 7, с.6]. В книзі Ю.М.Пахомова, С.Б.Кримського та Ю.В.Павленко ми знаходимо ще одну досить цікаву інформацію для розмислу над питанням часу, яке

підводить нас до аналізу питання футурології як науки та її перспектив: виявляється, у минулому ще стародавні римляни підраховували, що кількість померлих, які існували у ту добу перевищує кількість сього час народжених та живих. Така картина існувала досить довго. Тому римляни писали на своїх надгробках: „прилучився до більшості”. Зменшення дистанції поміж кількістю померлих та живих, яке зараз ми споглядаємо - на думку цих авторів вплинути на аксіологію історії та на ціннісне сприйняття минулого, яке раніш було захищене від нігілізму образом більшості [Див. 7, с 14-15].

Футурологія як дисципліна предметом та об'єктом свого дослідження має системний аналіз усіх трьох періодів - минулого, сьогодення та майбутнього. Кожна система знань, або кожна певна модель практично прикріплена до певного автора, певного часу. Існує навіть таке поняття як „ретрофутурологія”, за допомогою якого намагаються історично співзрівати уявлення минулого та сучасного про спільне майбуття, або сьогодення. Виходячи з мети статті, а саме розгляду філософських підстав на пряму „Футурологія” вважаємо за потрібне також звернутися до результатів дослідження П.М. Сухорольського, який повідомляє, про використання терміну „футурологія” - „на заході ці терміни вживають для позначення широкого кола уявлень про майбутнє людства, а також сфери знань, яка охоплює перспективи соціальних процесів та окремої науки про майбутнє, покликаної виявляти та використовувати прогностичні функції усіх наукових дисциплін” [11, с.24] Ним доводиться, що у сучасному розумінні футурологія мусить сприйматися саме як трансдисциплінарна сфера знань. Сьогодення футурологія базується на досягненні широкого кола наукових дисциплін.[Див. там же]. П.М. Сухорольський посилається на Р. Слотера, за яким основними елементами футурології є а) дослідження майбутнього; б) вивчення майбутнього; в) соціальні рухи за майбутнє.[Див. 11, с.24]

Питанням аналізу футурології та соціально-філософських основ футурологічного знання присвячено дисертаційне дослідження

Б.Б.Донодокової. Цією авторкою проведено досконалий та детальний аналіз саме методологічної проблеми футурологічного знання, його цілісності, співвідношення раціонального та інтуїтивного у футурологічних дослідженнях. Вже у її дослідженні вказується, що проблема футурологічних досліджень у практичному розумінні сприймається серйозно й на державних рівнях [Див. 6]. Футурологічний аналіз вимагає постійного виходу за межі звичних схем. Як влучно завважують деякі автори, якщо б Аристотель не вийшов за межі звичної системи знання у область метафізики, світ досі б обертався у колі проблем. видимих виключно людським оком [див. 10, с.8]. На жаль, серед задач, означених у футурологічних дослідженнях голосно звучить лише прагматичний підхід, підтвердженням чого слугує наступна цитата - „вищою метою заради якій живе людина - створити умови для власного еволюційного розвитку за допомогою задоволення своїх різноманітних потреб для максимального розвитку свого духовного та інтелектуального потенціалу” [там же, с.22] - у час, коли „мета, оправдує засоби” а ні про екологію, а ні про природу й природні потреби людства ніхто не буде слухати. Серед інших досліджень, як відомо, займався прогнозуванням у першу чергу римський клуб (Дж. Форрестерс, Д. Медоуз, М. Месарович та ін.). [Див. там же, с.27]. Якщо перелічувати методи, які використовують при прогнозуванні - то це в першу чергу метод, розроблений О.Хеллером - метод Делфі. Ним намагаються отримати максимально приблизної відповідної точки зору команди експертів за досліджуваним питанням за допомогою створення декількох турів інтерактивних індивідуальних опитувань. Також використовують матричний метод, прогностично - аналітичний підхід, метод аналізу ієрархій, методи моделювання матриці взаємного впливу, написання сценарієм, побудови „дерева мети” і т.п. [Див. 10. с32-34]. Таким чином це в котрий раз підтверджує з одного боку, науковий статус футурології. а з іншого відношення прогностики, моделювання та передбачення як окремих складових до цілого, а саме до футурологічних досліджень загалом.

Ф. Фукуяма розглядає у своїх працях шляхи в майбутнє, права й природу людини, перспективи людства та риси гідності людства. Ним аналізуються питання межі використання біотехнологій взагалі та біотехнологій стосовно людини. Він стверджує, що книги Дж. Оруела „1984”, та О.Хакслі „О дивний. новий світ” були більш прогностичними, чим можливо було подумати у той час, коли їх надрукували. Як вважає Ф.Фукуяма, цими творами було означено дві різні технології. які виникли пізніше й за допомогою яких визначився план дії наступних двох поколінь[див. 15, с.13-14]. У контексті ідей. яких ми торкнулися у межах нашої статті вважаємо за потрібне навести й певні думки В. Гейзенберга, який означив, що філософський аналіз останніх подій в історії природничих наук приведе до того. що зіткнення догматичних уявлень зміниться на нове освоєння тієї ситуації. яка вже є революцією у людському житті на землі [Див. 3, с.108]. У іншій праці В. Гейзенберг звертає увагу на той факт, що вже давно змінилося ставлення людини до природи, воно з споглядального перейшло в площину практичного використання й природою перестали інтересуватися у її „природному” стані, а в першу чергу виключно проблемами що з поміччю її знання можливо зробити. Тому за його справедливим зауваженням, природознавство перетворилося у техніку [Див. 4, с.167].

Висновки. Таким чином, ми означуємо Футурологію як окремий науковий напрям аналізу, проектування, моделювання майбутнього як природи, людства, так й відношення до техніки та технологій. Історично футурологічні ідеї виникали на різних рівнях суспільства та суспільної діяльності. Футурологічні ідеї проявлялись у мистецтві (футуризм), науці (прогностика і т.п.), релігії (уявлення про майбутнє людства), філософії (утопізм, прогнозування, футурологічні уявлення про майбутнє, фіналізм історичний і т.п.). Оскільки екологія як наука певним чином має мету досліджувати проєктивне майбутнє як у цілому доквіллі, так й у його окремих частинах (загальна екологія, екологія людини, екологія рослин,

екологія тварин, екологія урбаністики, виробнича екологія і т.і.) постає необхідність розглядання різних проєктивних методик. Виникає постійна потреба метанаучного, синкретичного, критичного аналізу проєктів, за якими планується передбачати варіанти як соціального устрою життя, так й проєктувати можливі дії у межах промислового виробництва держав та природоохоронної діяльності. Таким чином ми пропонуємо новий напрям науково-практичних досліджень, без якого неможливо буде існувати природно-технологічному комплексу, у який перетворилося природна сфера, у якій проживатиме як людство, так й жива складова природи з її агро- та біоценозами та техносфера, як наслідок людської діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Василенко Л.И. На пути к будущему: поиски альтернативы [текст] / Л.И.Василенко // Философия и экологическая проблема [под ред. проф. Н.М. Мамедова]. - Москва. Философское общество СССР. Московский государственный педагогический институт. 1990. - 313 с., С.129 - 144.
2. Визгин В.П. Проект человека и общества [текст]. // Философские науки. №8, 2009 г., с. 20-28. ISBN 0235-1188.
3. Гейзенберг В. Шаги за горизонт [текст]/ В.Гейзенберг// пер. с нем. / Сост. А.В.Ахутин, [общ. ред. и вступ. статья Н.Ф. Овчинникова]. - Москва. Прогресс. 1987. - 368с.
4. Гейзенберг В. Физика и философия. [текст] /В.Гейзенберг// пер. с нем. / Н.А.Акчурин и Э.П.Андреева. / [общ. ред. и послесловие акад.. АН УССР М.Э. Омеляновского]. - Москва. Мысль. 1963. - 204с.
5. Годзь Н.Б. Культурные стереотипы в украинской народной сказке: дис... канд. филос. наук: 09.00.04 / Годзь Наталия Борисовна. - Харьков - 2003. - 199 с.
6. Дондокова Б.Б. Социально-философские основания футурологического знания: диссертация канд. философских наук спец. 09.00.11 «социальная философия» / Б.Б.Дондокова. - Чита, [место защиты: Санкт-Петербургский госуниверситет]. 2009. -205с.

7. Пахомов Ю.Н. Пути и перепутья современной цивилизации [текст] / Ю.Н.Пахомов, С.Б.Крымский, Ю.В.Павленко - Киев. Благотворительный фонд содействия развития гуманитарных и экономических наук «Международный деловой центр». 1998.- 432с. ISBN 966-95458-0-3.

8. Пономарева Г.М. Экологические аспекты русского космизма [текст] / Г.М.Пономарева. // Философия и экологическая проблема [под ред. проф. Н.М. Мамедова]. - Москва. Философское общество СССР. Московский государственный педагогический институт. 1990. - 313 с., С.105 - 113.

9. Постмодернизм. Энциклопедия. - Минск. Интерпресссервис. Книжный дом. 2001. - 1040 с. - (Мир энциклопедий) - ISBN 985-6656-05-2, ISBN 985-428-430-1.

10. Прогнозирование будущего: новая парадигма / [под ред. Г.Г. Фетисова, В.М.Бондаренко]. - Москва. ЗАО «Издательский дом экономика». 2008 - 283с. ISBN 978-5-282-02792-1.

11. Сухорольский П.М. Поняття і завдання футурології на сучасному етапі розвитку / П.М.Сухорольский // Восьма відкрита наукова конференція професорсько - викладацького складу Інституту прикладної математики та фундаментальних наук. - Львів 12-13 листопада 2009 р.: тези доповідей. - Львів. Вища школа , Політехнік. - 2009. - 120 с., С.75. **Режим доступу** - електронний ресурс: <http://ena.1p.edu.ua.8080/handle/ntb/4097>

12. Тоффлер Э. Шок будущего [текст]/ Э.Тоффлер // пер. с англ. - Москва. АСТ. 2008. - 557 с. ISBN 978-5-9713-8878-4.

13. Федоренко О.І. Основи екології. [підручник]/ О.І.Федоренко, О.І.Боднар, А.В.Кудін. - Київ. Знання. 2006. - 543с. ISBN 966-346-255-8.

14. Философия: энциклопедический словарь / [под ред. А.А.Ивина]. - Москва. Гардарики, 2004.- 1072 с., ISBN 5-8297-0050-6(в пер.)

15. Фукуяма Ф. Наше постчеловеческое будущее: Последствия биотехнологической революции [текст] / Ф.Фукуяма ; пер. с англ. М.Б. Левина. - Москва. Аст: Аст Москва. 2008. - 349,[3]с., ISBN978-5-9713-8509-7.

ФИЛОСОФИЯ И ЭКОЛОГИЧЕСКИЕ ПРОБЛЕМЫ: К ВОПРОСУ РАССМОТРЕНИЯ БУДУЩЕГО.

Годзь Н.Б.

В статье автором рассматривается понятие «Футурология» в контексте современной экологической ситуации. Анализируя современные работы, посвященные данной проблематике, автор с позиций философии экологии выводит новое содержание возможностей современной экологии и футурологии.

Ключевые слова: Экологическая среда, экологическая проблема, экофутурология, будущее.

THE PHILOSOPHY AND ECOLOGICAL PROBLEMS: TO ISSUE OF CONSIDERATION FUTURE.

Godz N.B.

In the article by author is considered notion futurology in context of modern ecological situation. Analysing modern work, denoted given to problem, author with position philosophical ecologies removes new contents of the possibilities to the present ecology and futurology.

Key words: an Ecological ambience, an Ecological problem, ekofuturology, future.